

SECTION 2.

ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND SERVICE SECTOR

Смельянов Александр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Данилович Олена Тарасівна

аспірантка кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПОКАЗНИКИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Будь-яке підприємство характеризується різними видами його економічного потенціалу [1]. Зокрема, слід виділити маркетинговий [2], збутовий [3–5], виробничий [6, 7] та інші складники сукупного економічного потенціалу суб'єктів господарювання. Також важливим його видом є потенціал ресурсозбереження [8–10], реалізація якого відображається у ресурсозберігаючій моделі розвитку підприємств [11–14] та у технологічних змінах, що відбуваються [15–19]. Зокрема, суттєве значення для забезпечення конкурентоспроможності підприємств має впровадження на них енергозберігаючих проєктів [20]. Проте на шляху до такого впровадження постають різноманітні бар'єри, зокрема економічні [21, 22].

Окрім ресурсозберігаючих проєктів, з різноманітними бар'єрами стикаються і інші види проєктів підприємств, насамперед, проєкти інноваційного спрямування. Це справляє негативний вплив на рівень інноваційної активності компаній [23–25]. Водночас, здійснення заходів із підвищення цього рівня потребує його попереднього оцінювання.

Загалом, рівень інноваційної активності підприємств є характеристикою ефективності процесів провадження ними своєї інноваційної діяльності та встановлюється на засадах співставлення фактичних значень індикаторів провадження цієї діяльності з їх максимальними або оптимальними значеннями. Зокрема, такими характеристиками можуть виступати обсяги інноваційної діяльності, обсяги ресурсів, задіяні у її провадженні, отриманий внаслідок цього фінансовий результат тощо.

Одним з можливих показників оцінювання рівня інноваційної активності підприємств може виступати відношення фактичних обсягів інвестиційних ресурсів, вкладених у здійснення цієї діяльності у звітному періоді, до оптимальної величини цих обсягів. Своєю чергою, оптимальна величина інвестицій, яку доцільно вкласти у здійснення підприємством інноваційної діяльності, повинна відповідати максимальній величині певного виду фінансово-економічних результатів від провадження цієї діяльності з урахуванням наявних ресурсних та інших обмежень. Тому показником рівня інноваційної активності підприємств може виступати і відношення фактичного значення результату інноваційної діяльності до його максимально можливої величини. Одним з найбільш загальних таких результатів виступає величина надприбутку, яка визначається як різниця між фактичною величиною прибутку та добуток обсягів інвестицій, вкладення яких зумовило цей прибуток, на норму прибутковості інвестиційних ресурсів. Враховуючи це, можливо запропонувати такий узагальнюючий показник оцінювання рівня інноваційної активності суб'єкта господарювання:

$$P_{ia} = \frac{P_{нф}}{P_{нм}} = \frac{P_{ф} - K_{ф} \cdot H}{P_{о} - K_{о} \cdot H}, \quad (1)$$

де:

P_{ia} – рівень інноваційної активності суб'єкта господарювання;

$P_{нф}$, $P_{нм}$ – відповідно фактичне та максимально можливе значення надприбутку від здійснення підприємством інноваційної діяльності у звітному періоді;

$P_{ф}$, $P_{о}$ – відповідно фактичне та оптимальне значення прибутку підприємства у звітному періоді від здійснення ним інноваційної діяльності;

$K_{ф}$, $K_{о}$ – відповідно фактичні та оптимальні обсяги здійснених інвестицій у провадження підприємством інноваційної діяльності;

H – норма прибутковості інвестицій, частки одиниці.

Формула (1) як показник вимірювання рівня інноваційної активності підприємства є справедливою лише за умови, якщо значення показника $P_{нм}$ є більшим нуля. Невиконання цієї умови свідчатиме про недоцільність понесених інвестиційних витрат у провадження підприємством своєї інноваційної діяльності. Таким чином, у разі додатного значення показника максимально можливого надприбутку від здійснення підприємством інноваційної діяльності величина показника (1) не може перевищувати одиницю. При цьому, чим ближчою є ця величина до одиниці, тим більш високою є інноваційна активність певного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Лесик, Л. І. (2013). Типологія видів і чинників формування економічного потенціалу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*, (23), 271–278.
2. Мороз, Л. А. & Лебідь, Т. В. (2009). Стратегічний аналіз маркетингового потенціалу підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика»*, (649), 214–219.
3. Висоцький, А. Л. (2014). Сутність та особливості збутового потенціалу як складової частини сукупного економічного потенціалу підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, (24.8), 225–233.
4. Висоцький, А. Л. (2014). Види, чинники та об'єкти управління збутовим потенціалом машинобудівного підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*, (24.7), 315–323.
5. Ємельянов О. Ю., Висоцький, А. Л. & Петрушка, Т. О. (2016). Діагностування достатності обсягів збутової діяльності промислових підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, (26.6), 102–108.
6. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Висоцький, А. Л. (2013). Діагностика ресурсного забезпечення як чинника формування виробничо-збутового потенціалу підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, (23.4), 128–135.
7. Emelyanov, A., Kurylo, O. & Vysotskij, A. (2013). Structuring expenses of industrial enterprises in the evaluation process of its production and sales potential. *Ekontechmod. An international quarterly journal*, (4), 11–17.
8. Баландіна, І. С. (2011). Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах. *Бізнес Інформ*, (11), 141–143.
9. Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. *Економічний часопис – XXI*, (1-2), 45–48.
10. Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. *Економіка. Фінанси. Право*, (8), 7–10.
11. Некрасова, Л. А. & Хрїстова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. *Економіка: реалії часу*, (2 (30)), 79–84.
12. Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. *Бізнес Інформ*, (1), 44–49.
13. Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. *Економіст*, (12), 72–75.

14. Emelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L. & Hryshko, V. (2014) The Impact of the Technological Development Level of Ukrainian Enterprises on the Competitiveness of Their Products. *International Journal of Business, Humanities and Technology*, (4), 129–135.
15. Ємельянов, О. (2023). Склад інформації, необхідної для управління енергозберігаючими технологічними змінами на підприємствах. Матеріали конференцій МЦНД, (17.03.2023; Дніпро, Україна), 97–99. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/465>
16. Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. *Eurasian Bus. Rev.*, (8(1)), 13–32.
17. Sredojecic, D., Cvetanovic, S. & Boskovic, G. (2016). Technological changes in economic growth theory: neoclassical, endogenous, and evolutionary-institutional approach. *Economic Themes*, (54(2)), 177–194.
18. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Assessment of the technological changes impact on the sustainability of state security system of Ukraine. *Sustainability*, (10(4)), 1186.
19. Емельянов, А. Ю. & Петрушка, Т. А. (2013). Исследование факторов технологического развития предприятий. *Проблемы экономики и менеджмента*, (11), 13–21.
20. Концеба, С. М. & Непочатенко, О. О. (2007). Енергозберігаючі технології в Україні: економічний ефект та перспективи впровадження. *Збірник наукових праць УНУС*, (63), 1–5.
21. Chai, K. H. & Yeo, C. (2012). Overcoming energy efficiency barriers through systems approach – A conceptual framework. *Energy Policy*, (46), 460–472.
22. Lesynskyi, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., Symak, A. & Petrushka, T. (2020). Development of a toolkit for assessing and overcoming barriers to the implementation of energy saving projects. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, (5(3)), 24–38.
23. Ворона, А. В. (2020). Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. *Ефективна економіка*, (3). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7747> (дата звернення: 14.05.2023).
24. Касич, А. О. & Канунікова, К. О. (2016). Інноваційна активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*, (22), 21–24.
25. Ложачевська, О. М. & Гречан, П. Ю. (2020). Інноваційна активність підприємства: аналіз існуючих підходів і методів оцінки. *Економіка та держава*, (8), 53–55.